

քա ալ ինչ իրաւունք ունին ազգային արարողութիւնները արհամարհելու կամ փոխելու :

Բ, Հսինք առաջուց թէ աշխարհիս երեսը մէկ դաւանանք մը՝ մէկ կրօն մը չկայ ու չըկրնար գտնուիլ՝ որ իրեն համար արարողութիւններ չունենայ. եւ այս արարողութիւններուն հաստ կամ բարակ ըսելը ծուռ երեւակայութենէ եւ հարեւանցի թեթեւ մտածութենէ յառաջ կուգայ : Ամէն ազգ ընդհանրապէս իրեն բնաւորութեանը յարմար արարողութիւններ ունի կամ ընդուներ է իւր առաքեալներէն ու հայրապետներէն. ուստի եւ մեծ տմարդութիւն է ուրիշի արարողութեանցը մեղադրանք ընելը. հապա ինչ ըսելու է այն մարդուն որ բուն իւր սեպհական գոյլի արարողութիւնները կարհամարհէ եւ օտարինին կհաւնի ու կհետեւի : Բայց եթէ ազգութեանց եւ թեթեւամիտ մարդ :

Այս գիտնալով շատ հռովմէական հայեր անգամ, որ փոքր իշատէ փափաք կցուցընեն ազգասէր լինելու կամ երեւնալու, ոխեր են պահանջել իրենց եկեղեցականներէն որ ազգային հայկական արարողութիւնները նորէն ընդունուին ու անխախտ պահպանուին իրենց մէջ : Ո՛րքան ամօթ պիտի լինի ուրեմն այն լուսաւորչականաց՝ որ իրենք հռովմէականներէն ալ աւելի ետ մնան այս ազգասիրու-

թեան գեղեցիկ նշանը իրենց վրայ ցուցընելէն : — Բողոքական հայոց այս բանիս վրայ ունեցած կարծիքը որոշ կերպով յայտնի չէ մեզի. այսքանը գիտեմք որ բողոքական կրօնը գէթ առերեւոյթ հակառակութիւն մը կը ցուցընէ ընդդէմ ամենայն արարողութեանց, թէպէտ եւ ինքն ալ իբրեւ կրօն՝ ոչ սակաւ արարողութիւններ ունի իւր աստուածաշատութեան կերպերուն մէջ : Բայց Լուսաւորչական հայուն կվայլէ որ հռովմէական ու բողոքական հայերէն սովորի ազգասիրութեան պարտքերը՝ ազգային արարողութիւնները պահելու կողմանէ :

Թող ուրեմն իրաւունք տայ մեզի ամենայն ազգասէր հայ՝ երբ կըսեմք թէ միայն ազգային դաւանանքին անկորուստ պահպանութեամբն է որ անկորուստ կմնայ այժմու ժամանակա հայոց ազգիս ազգութիւնը. եւ ոչ միայն խօսքով ու մտքով իրաւունք տայ, այլ եւ գործով ետեւէ լինի ցուցընելու թէ ինքը իւր սրբազան նախնեացը աւանդած գեղեցիկ եւ վսեմ արարողութիւնները ճիշդ եւ անխառն պահելը փառք ու պարծանք կհամարի իրեն, եւ ոչ թէ ամօթ եւ տմարդութիւն. ընդ հակառակն՝ անամօթ ու տմարդի կհամարի զանոնք որ իրենց ազգութեանը նշաններէն ամբողջաւ կցուցընեն :

Ա Ռ Ա Կ

Գ Ա Յ Լ Ե Ի Կ Կ Ո Ւ .

« Մընաս բարով գըրացիս,
Ըսաւ գայլը կըկուին .
Վերջապէս ինձ այս մորիս
Հանգըստութիւն չըտըլին :

Ի՞նչ մարդիկ են ասոնք, աղբար,
Ի՞նչ անըզգամ շըներ են .
Մէկը միւսէն կատաղի,
Մէկը միւսէն անօրէն .

Անմեղ չէ որ՝ կուղես հրեշտակ ալ եղիր,
Ո՛ր գին դառնաս՝ կերածդ է ծեծ փետ ու բիր : —

- Ի՞նչ ըսեմ աղբար,
Բարի ճանապարհ,
Բայց երթալու տեղդ հեռու է,
Հոն դընացողն հանգչելու է .
Ամէնքն ալ սուրբ են հոն՝ ամէնքն ալ խելօք,
Որ հոն ապրիս դուն ալ հանգիստ ու անհոգ .
— Հէ՛, ես շխտակ սուր երթալու եմ՝ գիտես,
Արկաղիոյ դաշտը, դուցէ լրսած ես .
Ա՛խ բարեկամ, աշխարհըս տեղ մը կայ նէ
Ա՛ն է .
Հոն ոչ կըռիւ կայ կըսեն՝ ոչ ծեծկըւունք,
Հոն մարդիկը մարդ չեն, մէկմէկ հեղ գառնուկ .
Հոն ջրրի տեղ կաթ կըհոսեն գետերը,
Հոն է այս սուտ աշխարհիս ոսկի դարը :
Ամէնքը հոն իրարու հետ
Քըրոջ աղբօր պէս կըվարուին,
Շըներն անգամ՝ ոչ թէ խածնել,
Հաջեւն ալ մեղք կըհամարին :
Ի՞նչ ըսեմ ու այնպիսի տեղ չերթամ, աղբար .
Երազիս մէջ զայն կըտեսնեմ ես անդադար .
Ո՛հ, բարով մընաս,
Ո՛վ իմ քաղցրիկ գըրացի,
Աւելի պակաս
Հեղալ արա դուն ինծի .
Երթամ քաշուիմ այն երջանիկ տեղերը,
Այն հովասուն հանգարտ սիրուն դաշտերը .
Տեղը մընան այս մորիններ գեղերը,
Ուր ոչ ցորեկն հանգըստութիւն կայ ինձ եւ ոչ գիշերը :
— Երթաս բարով, ի՞նչ ըսեմ,
Պատասխանեց մեր կրկուն .
Բայց քեզ բան մը հարցընեմ .
Արկաղիա ըսած տեղդ որ երթաս դուն
Ակռաներդ ալ կառնուս հետդ կըտանիս,
Թէ անոնցմէ վազ կանցնիս :
— Վա՛զ մի անցնիմ ակռաներէս .
Ի՞նչ կըսես :
— Այնպէս է նէ դուն իմ խօսքիս նըշան դիր .
Կըռնակըդ մաղմ՝ ալ չըմընար, լաւ գիտցիր » :

Մէկուն բնութիւնը սրբան որ անկարգ,
Ո՛րքան աւելի գէշ է բարբն ու վարբ,
Այնքան աւելի կանչ ու աղաղակ
Նա կըվերցընէ մարդկանց հակառակ .
Ո՛ր գին ալ դառնայ՝ լաւ մարդ չըտեսներ,
Զի ինք մէկուն հետ վարուիլ չըգիտեր :